Johannes XXI, Pont. Max. (formerly Petrus Hispanus): Copulata tractatuum Petri Hispani et parvorum logicalium etiam Syncategorematum, cum textu, secundum doctrinam Thomae Aquinatis

[Cologne: Heinrich Quentell], 4 Dec. 1489, 1489 Seite 258

Dicendū ꝙ licet ex parte orōnis ɔposite vere sumatur apparentia probabilitatis ꝑmissaꝝ. tñ ex pte orationis diuise false sumit̃ apparentia ꝓbabilitatis cōsequentie q̃ ꝑncipalior est in paralogismo. Et hoc sic pz. nã cū arguit̃ oē aīal ē sanū vł egrū. ſʒ nō oē aīal est sanū. g̃ omne aīal est egrū. illa ɔña tenet. q2 ibi arguit̃ a maiore disiūctiua cuʒ destructione vnius partis ad alteram. et illa maior si sit disiunctiua tūc est diuisa falsa. ergo ex parte oratōis diuise false sumit̃ ibi probabilitas ɔsequentie

Ar Falsum nō dʒ ꝓbare falsum. sed in dicto paralogismo oratio diuisa est falsa. g̃ ipsa nō pt̄ ꝓbare ɔclusionē falsam esse verā Dōm ꝙ licet falsum non ꝓbet vere aliquā ɔclusionē falsam eē verā. tñ bene apparenter. et hoc sufficit.

Ar In orōne ɔposita et diuisa eodē mō proferuntur littere et sillabe et dictōes. g̃ ille orōnes nō differūt in mō proferendi Dōm ꝙ licet in illis dictōes ſm se eodē mō proferūtur. nō tñ ɔ̃tuʒ ad eaꝝ vnionē inter se. q2 qñq3 diuidūtur ab inuicē ⁊ qñq3 ɔponūtur vt patuit.

Querit Quō pt̄ sciri vtꝝ in aliq̃ paralogismo sit fallacia ɔpōnis vel diuisionis. Dōm ꝙ hoc mō. q2 qñ aliq̃ oratio est vera in sensu diuiso. et illa eadem est falsa in sensu ɔposito. tūc ꝑ eã fit fallacia ɔpositiōis Exemplū. vt q̃cūq3 sit litteras nūc didicit illas pausando. post nūc est diuisa vera. sed ɔtinue proferēdo est ɔposita falsa. Sed qñ oratio aliq̃ est falsa in sensu diuiso. et illa eadē est vera in sensu ɔposito. tūc ꝑ eam fit fallacia diuisionis. vt hic. ois ꝓpositio est vera vel falsa. omis numerus est par vel impar. que omnes in sensu diuiso sunt false.

Istius fallacie duo sunt modi: Primus mod⁹ prouenit ex eo ꝙ aliq̃ ɔiūnctio pt̄ copulare int̃ terminos vel ꝓpositiōes. Et ſm istū modū paralogisat̃ sic Quecūq3 sūt duo et tria. st̃ duo ⁊ tria. ſʒ q̇nq3 sunt duo tria. ergo q̇nq3 sunt duo et sunt tria Ad hoc dicendū ꝙ minor est duplex. q2 hec ɔiūctio ⁊ potest cōiūgere inter terminos vel inter ꝓpositiones si inter terminos. sic est vera et ɔposita. et est sensus. duo et tria insimul iūcta faciūt quinq3. si inter ꝓpositiōes. sic est falsa et diuisa. et ē sensus ꝙ duo sunt q̇nq3 ꝑ se: et ꝙ tria sunt quinq3 ꝑ se qđ est falsum Similiter est hic. Quecūq3 sunt duo ⁊ tria sunt paria et īparia. quinq3 sunt duo et tria ergo quinq3 sunt paria et imparia. Dicēdū ꝙ maior est duplex. q2 ibi pt̄ esse copulatio inter terminos: et sic est vera et ɔposita. et ē sensus. quinq3 sunt duo et tria insimul coniūcta. vel est copulatio inter ꝓpōnes: et sic est falsa et diuisa: et est sensus. quinq3 sunt duo et quinq3 sunt tria qđ est falsuʒ. Similiter hic. oē aīal est rōnale vel irrōnale. sed non omne aīal est rōnale: ergo oē aīal est irrōnale Dicenduʒ ꝙ maior est duplex ex eo ꝙ ista ɔiūctio vel. potest ɔiūgere inter terminos et sic est vera ⁊ cōposita. vel inter ꝓpositiōes. et sic est falsa ⁊ diuisa Similiter hic omne aīal est sanū vel egrū Vel hic: ois substātia ē corporea vel incorporea. Vel h̃ ois linea ē recta vel curua. vnde oēs iste sūt vere qñ cōiunctio ɔiūgit int̃ terminos et sī cōposite: Sed sunt false qñ cōiunctio coniūgit inter oratiōes et ꝓpōnes et diuise. q2 cōiunctio ꝑ se et primo est cōiunctiua partiū orōnis. et ex cōsequenti ipsa iūgit orōnē cum oratione

Hic ɔsequenter ponit modos siue spēs hui⁹ fallacie. dicens ꝙ eius sunt duo modi. Primus est qñ vna et eadem determinatio diuersimode determinat idē determinabile Et ɔtinet iste modus sub se duos modos. Vn⁹ est qñ aliqua ɔiūctio pt̄ copulare int̃ terminos vel inter ꝓpōnes. De quo pe. hiſ. in textu ponit semptem exempla que penit⁹ eodē mō soluūtur et distinguūtur. Alius mod⁹ est qñ aliqđ dictū supponit pro se toto vel pro sua parte. Et ſm istū modū sic paralogisat̃: Omne qđ est īpossibile esse albū. impossibile est recipere albedinē. sed nigrū esse albū est impossibile. ergo nigrū recipe albedineʒ est impossibile. ɔñs ē falsum. Solutio minor est duplex. q2 illud dictuʒ nigrū esse albū pt̄ diuersimode determinari ꝑ hunc modū impossibile Nam si īpossibile determinat hoc dictum captū pro se toto. tūc ista est vera. et nō seq̃tur cōclusio. sed cōmittit̃ hec fallacia. Si vero determinat illud dictū captū pro sua parte. vt sic subiectum dicti capiat̃ ꝓ materiali tm̄. tūc est diuisa ⁊ falsa et bene sequit̃ ɔclusio Et similiter distinguit̃ iste. sedentē ambulare est impossibile. Iniustū esse iustū est impossibile. albū esse coloratū est necc̃āriuʒ. Albū nō esse nigrū est necc̃ārium. q̃ oēs in sensu diuiso sunt false.

Notandū Q2 qñ ɔiūctio ɔiūgit int̃ terminos. tūc dicit̃ oratō ɔposita. q2 sic partes ordinant̃ ſm sitū magis debituʒ. q2 ɔiūctio ꝑmo et ꝑ se est ɔiūctiua partiū orōnis. sed qñ coniūgit inter ꝓpōnes tūc oratio dicit̃ diuisa. q2 partes ordinãtur ſm situʒ minus debitū. q2 solum ex ɔsequenti et gratia partiū est ɔiūctiua orationuʒ. Vñ pʒ ꝙ in exemplis text⁹ in premissis semꝑ oratio ɔposita est vera et diuisa falsa.

Ar Primus modus huius fallacie nō distinguit̃ a primo mō fallacie amphibologie. g̃ male ponitur. Añs probat̃ de isto paralogismo. quecūq3 ɔtingit dicere ɔtingit loqui. sed tacentē ɔtingit dicere. ergo tacentem ɔtingit loqui. ibi est primus modus fallacie amphibologie vt supra patuit. et etiã est hic primus mod⁹ fallacie diuisionis. q2 vna determinatio scʒ ɔtingit. pt̄ diuersimode determinare idē determinabile. scʒ tacentem Dōm ꝙ licet vna determinatio determinat diuersimode idē determinabile. tñ hoc nō fit cū variatione partiū ſm situʒ magis vel minus debitū. q2 siue ille actus tacentē preconstruat̃

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT
http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-iv-222/0258
Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt
gefördert durch die DFG